

Ἐπὶ τῆς δημαρχίας Ν. Ζαχαρίτσα διετέλεσε πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου. Ἐκλεγείς δημοτικὸς σύμβουλος κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1850, ἀνεδείχθη τὴν 29 Νοεμβρίου διὰ παμψηφίας πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Τὰ ἀξιώματα ταῦτα τοῦ τε Συμβούλου καὶ προέδρου τοῦ Συμβουλίου διετήρησε μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου 1851 παραιτηθεὶς οἰκειοθελῶς κατὰ τὴν ἡμερομηνίαν ταύτην ἀμφοτέρων.

Ἀναφέρεται ἐπὶ πλέον ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δασάκις ἐπρόκειτο νὰ παίξωσιν ἔργον τι, εἶχον ὡς ἀρχὴν νὰ ἐκτυπώσωσι δύο προγράμματα μεταξωτὰ προσωρισμένα τὸ μὲν ἐν διὰ τὸν Βασιλέα Ὀθωνα ἢ Γεώργιον, τὸ δὲ ἕτερον διὰ τὸν Γ. Σταύρου. Οὗτος δεχόμενος πάντοτε τὴν προσφορὰν, ἐκράτει δι' ἑαυτὸν ἐν ἡ δύο εἰσιτήρια καταβάλλον πάντοτε εἰς τὸν θιασάρχην ἕνα «εἰκοσοχτάριον»!! ἀσκέτως ἂν ἠκολούθει ἢ ὄχι προσωπικῶς τὴν παράστασιν τοῦ θιάσου¹.

Ὁ Γ. Σταύρου δύο εἶχε ἐπὶ παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ προσφιλέστερα αὐτῷ ὄνειρα, τὴν εὐημερίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἡπείρου. Πλεῖστας δσας φορὰς χάριν τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ τούτων ὀνείρων καὶ ἰδίως δσάκις ἐδίδετο αὐτῷ καὶ ἡ ἐλαχίστη ἐλπίς τῆς πραγματοποιήσεώς των, ἐλησμόνει τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα καὶ ἑαυτὸν ἀκόμη.

Ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν ἠπειρωτικὴν καταγωγὴν του.

••

Ὁ Γ. Σταύρου ἀπέθανε τὴν πρωτὰν τῆς 31 Μαΐου 1869 προσβληθεὶς ὑπὸ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο τοῦ λουτροῦ.

Ἡ «Ἡμέρα» τῆς Τεργέστης², καλοῦσα αὐτὸν ἰδρυτὴν καὶ στύλον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἔγραφεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ του:

«Χθὲς τὴν ἑσπέραν περιεπάτει εὐθυμος καὶ ὑγιέστατος, σήμερον παρέδωκε τὸ πνεῦμα ζωῆς διελθούσης ἐν ἀνέσει καὶ ἐν ἐπικουρίᾳ καὶ ἀπαθείᾳ. Ὁ ἀνὴρ ἦτο πλέον ἢ ὀγδοηκοντούτης, ἀναγκαιότατος ὅμως εἰς τὸ πρῶτον καὶ μόνον τῶν παρ' ἡμῖν πιστωτικῶν καταστημάτων, ὅπερ οἱ ξένοι συνεταύτισαν μετὰ τῆς διευθύνσεως αὐτοῦ. Πολλοὶ ἐχλεύασαν, πολλοὶ ἐπέκριναν τὸν Γ. Σταύρου, οὐδεὶς ὅμως ἠρνήθη ὅτι διὰ τῆς ἀσφαλούς πείρας, διὰ τῆς ἀκάμπτου αὐστηρότητος, δι' ἐμφύτου οἰκονομολογικῆς τέχνης κατώρθωσε νὰ ἀναβιδάσῃ εἰς περιωπὴν ἣν οἱ ἰδρῦσαντες οὐδέποτε ἐφαντάσθησαν, καὶ νὰ ἐξυψώσῃ ὀπωσοῦν ἐν Εὐρώπῃ τὴν ἐκ τοῦ ἀναξιοχρέου τῆς Κυβερνήσεως κακὴν ὑπόληψιν τῆς Ἑλλάδος. Ὑπῆρξαν στιγμαὶ καθ' αἷς ἔστησε τὸν θρόνον του ὑπεράνω τῶν Κυβερνήσεων. Συνέσπα τὰς

¹) Δημ. Α. Ζωγράφου: Ἱστορία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τόμος II σελ. 209.

²) Ἀριθμὸς 718 7/19 Ἰουνίου 1869.

ἔφρῦς ὁ κ. Σταύρου καὶ ὠχρίων οἱ Ὑπουργοί, ἐμειδία ὁ κ. Σταύρου καὶ διεδίδετο ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον ἔστερεώθη. Ἡ βιογραφία του ἔσται περι-
σπούδασιον ἀνάγνωσμα διὰ τοὺς μελετῶντας ἐπισταμένως τὴν νεωτέραν
Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. . . . .»

Ἡ «Παλλιγενεσία» εὐχεται ὅπως «οἱ μέλλοντες διάδοχοι βαδίσωσιν
ἐπὶ τὰ συνετὰ ἴχνη ἐκείνου καὶ τηρήσωσι τὴν ἄπειρον ὑπόληψιν ἣν κέ-
κτηται τὸ ὑπ' αὐτοῦ μέχρι τῆς χθὲς διευθυνόμενον κατάστημα ἀλώθητον
καὶ ἄμωμον».

Ἡ «Ἐκλεκτικὴ» τέλος ἔγραφε μεταξὺ ἄλλων :

«Σταθερός, ὀξυδερκής, ἐνεργητικὸς, ἀνδρεῖος, ἡμύνετο μὲ πεισμονὴν
κατὰ πεισμονῆς, μὲ λύσσαν κατὰ λύσσης ἐναντίον τοῦ Ὑπουργείου
Βούλγαρη».

Ἡ κηδεῖα του ἐγένετο τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ὥρα 9 π.μ.

Ἡ ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ ἐγένετο ἐκ τοῦ Καταστήματος τῆς Τραπεζῆς,
ἐνθα, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, κατῳκει οὗτος². Πλήθος πάσης τάξεως

¹) Ἀριθμὸς 1684 31 Μαΐου 1869.

²) Σχετικῶς μὲ τὸ πρῶτον οἴκημα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐστεγάσθη ἡ Ἑθν. Τράπεζα, αἱ
πληροφορίαι εἶναι διάφοροι. Οὕτως ὁ ἀείμνηστος Β. Γαβριηλίδης εἰς τὸ ἐπ' εὐκαιρίᾳ
τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἐκδοθὲν ἔργον του «Ἡ Ἑλλάς κατὰ τὸ 1896» γράφει τὰ ἑξῆς:

«Τὸ κατάστημα αὐτῆς ἔσχεν ἡ Ἑθν. Τράπεζα ἐν ἀρχῇ ἐν τῇ ὁδῷ Σοφοκλέους
ἐναντι τῶν νῦν γραφείων τῆς ἐφημερίδος «Ἀκρόπολις» μετακομισθεῖσα εἰτα εἰς τὸ
ἄκρον τῶν ἐπὶ τῆς πλατείας Λουδοβίκου κτιρίων τῆς, τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ εἰς ὃ προσέ-
θηκε μετ' ὀλίγον καὶ τὸ πρὸς ἀριστερά».

Ἄλλαι πληροφορίες θέτουσι τοῦτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σοφοκλέους οὐχὶ ὁμως καὶ
εἰς τὴν αὐτὴν ἀνωτέρω θέσιν. Ἄλλαι πάλιν τὸ θέτουσιν ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν
ὁδῶν Πανδρόσου - Καπνικαρέας κατάστημα ἀνήκον τότε εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ μετέ-
πειτα ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἀειμνήστου Ε. Κεχαγιᾶ τὴν Ἄνναν Παν.
Λαζαρη. Μετεφέρθη δὲ ἡ Τράπεζα εἰς τὸ νῦν ἰδιόκτητον μέγαρόν της τὸ 1845 ὡς
ἐξάγεται ἐκ τοῦ κάτωθι ἀποσπάσματος τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1845 πρὸς τὴν Γ.
Συνέλευσιν τῆς 16 Ἰαν. 1846.

«Οφείλομεν ἐνταῦθα νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅτι τὸ Συμβούλιόν σας,
κατὰ τὰς ὑφειστώσας δυσχερεῖς καὶ ἀνωμάλους τοῦ τόπου περιστάσεις, γνωρίσαν τὴν
ἀνάγκην τοῦ ν' ἀποκτήσῃ ἡ Τράπεζά σας ἴδιον κατάστημα, παρέχον τελείαν τὴν
ἀπαιτουμένην εἰς τοῦτο ἀσφάλειαν, καὶ τοιοῦτον ἐντυχὸν τὸ παρὰ τῆς Τραπεζῆς Κα-
τάστημα, τὸ ὁποῖον ὁμολογουμένως καὶ καθ' ὅλους τοὺς λόγους παρέχει ὑπερβάλ-
λουςαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν εὐρυχωρίαν, δὲν ἐδίστασε ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἀπό-
κτησίν του. Συμποσοῦται δὲ τὸ γενόμενον ἐξοδὸν διὰ μὲν τὴν ἀγορὰν εἰς 80χ. 47.
χιλ., διὰ δὲ τὰς γενομένας ἐπισκευὰς εἰς ἐξασφαλιστικὰ μέτρα εἰς 4.100 ὁμοῦ Δρχ.
51.100».

Ὁ κ. Λυκιαρδόπουλος ὡς ἑξῆς περιγράφει τὴν λειτουργίαν τοῦ καταστήματος τῆς
Ἑθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀναφερόμενον ἔργον του :

«Τῷ 1836 ἐν τινι γωνίᾳ ἐμπορικοῦ καταστήματος, κειμένου ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ
Ἀημοπρατηρίου, μικρὰ ἐτίθητο τράπεζα ἐξ ἀπλοῦ ξύλου καὶ μὲ δύο ἐρμάρια, παρ'
αὐτὴν δὲ ἀνὴρ εὐτραφῆς ἐκάθητο ἐπὶ ἔδρας, τριζούσης ὑπὸ τὸ βῆρος τοῦ σώματός
του εἰς τὴν ἐλαχίστην αὐτοῦ κίνησιν».

είχε πλημμυρήσει τὴν πρὸ τῆς Τραπεζῆς πλατεῖαν. Δύο στίχοι στρατιωτῶν ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ εἶχον παραταχθῆ. Τῆς ἐκφορᾶς προεπορεύετο στρατιωτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μουσική, μεθ' ἣν εἶπετο ὁ κλῆρος τῆς πρωτεύουσης μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἠκολούθει τὸ φέρετρον τὸ ὁποῖον ἐκράτουν τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς τραπέζης, ἠκολούθουν οἱ Ὑπουργοί, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ οἱ ἐπίσημοι τῶν ἐμπόρων. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναόν. Οἱ πρέσβεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἀμερικῆς συνώδευον τὴν κηδεῖαν. Ὁ νεκρὸς ἔφερε τὸν Ἀνώτερον Ταξιάρχην τοῦ Σωτήρος καὶ τοῦ ἀπεδόθησαν τιμαὶ Συνταγματάρχου. Τὸν ἐπικήδειον εἰς τὸν ναὸν ἀπήγγειλεν ὁ τότε ἀρχιμανδρίτης καὶ Διευθυντῆς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς Σωκράτης Κολιάτσος βραδύτερον ἀρχιεπίσκοπος Κορινθίας¹. Πρὸ τοῦ τάφου ἔπλεξε τὸν ἐπικήδειον στέφανον μετὰ πολλῆς τέχνης ὁ τότε ἐκ τῶν ὑποδιοικητῶν καὶ μετέπειτα Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Μάρκος Ρενιέρης :

«Μετὰ τριῶν γενεῶν, ἔλεγεν οὗτος, συνειργάσθη ὁ Γ. Σταύρου. Μετὰ τῶν παρασκευασάντων τὴν Ἐπανάστασιν, μετὰ τῶν διεκδικητῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ μετὰ τῶν κεκλημένων νὰ τελειοποιήσουν τὸ ἔργον τῶν δύο ἄλλων γενεῶν. Εἰς τὰς δύο πρώτας ὡς πρόσωπον δευτερεῦον. Εἰς τὴν τρίτην ἐντὸς τοῦ κύκλου εἰς ὃν ἀφωσιώθη ὡς πρωταγωνιστῆς καὶ δημιουργός. . . . . Ἡ νέα ἱστορία τῆς Ἑλλάδος θέλει μίαν ἡμέραν ἐκθέσει ἐκ τίνος μικροσκοπικοῦ πυρῆνος ἀνεπτύχθη καὶ ἠϋξήθη τὸ αἰεθαλὲς δένδρον, οὗτινος οἱ εὐεργετικοὶ κλάδοι ἐκτείνονται εἰς ὅλας τοῦ Κράτους τὰς ἐπαρχίας, οὗτινος ἴσον δὲν ὑπάρχει ἐν ὅλῃ τῇ λοιπῇ Ἀνατολῇ, καὶ ὅπερ εἶναι ὁμολογουμένως ἐκ τῶν ὀλιγίστων ἐκείνων ἔργων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα τιμῶσιν αὐτὴν καὶ τὰ ὁποῖα οἱ ξένοι ἐπαινοῦσι καὶ θαυμάζουσιν. Ἡ πρώτη ἐποχὴ τῆς ἱστορίας τῆς οἰκονομικῆς πίστεως θέλει δικαίως ὀνομασθῆ «ἐποχὴ Γεωργίου Σταύρου».

Ἡ Βουλὴ τιμῶσα προσηκόντως τὴν μνήμην τοῦ Γ. Σταύρου ὥρισε

«Καὶ ἐν τῷ μὲν τῶν ἐρμαρίων ἦσαν διηυθετημέναι κατὰ τάξιν δεσμίδες προεξοφλημέναι ἐμπορικῶν γραμματίων ἐπὶ κεφαλῆς φερόντων τὴν χρονολογίαν τῆς λήξεως ἐν τῷ δέ, στήλαι μαρμαίρουσαι ποικίλων ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν νομισμάτων, ἅτινα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐκυκλοφόρουν ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πενιχρὰ αὕτη Τράπεζα ἐγένετο ὁ σπόρος. ἐξ οὗ ἐφύει καὶ εἰς ὑψίκορμον ἀνεπτύχθη δρῦν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἧς τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον ὑψοῦται σήμερον ἐν τῇ πλατεῖᾳ Λουδοβίκου, ὃ δὲ παρ' αὐτὴν καθήμενος προεξοφλητῆς ἦτο ὁ δραστήριος καὶ ῥέκτης Γεώργιος Σταύρου. ὁ πρῶτος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διοικητῆς (Σημ. ἡ χρονολογία 1836 θὰ εἶναι ἐσφαλμένη»).

¹) Ὡς ὁμοιβὴν τοῦ ἐκφωνηθέντος ἐπικήδειου ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα προσέφερεν εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Σ. Κολιάτσον δραχμὰς διακοσίας, τὰς ὁποίας ὁμοῦς οὗτος ἐκτιμῶν τὸν ἀφιλοκερδῆ καὶ κοινοφελῆ βίον τοῦ Γ. Σταύρου δὲν ἐδέχθη, παραχωρήσας ταύτας εἰς τὸ δημοτικὸν νοσοκομεῖον Ἀθηνῶν.

τὴν παραμονὴν τοῦ μνημοσύνου του ἐπιτροπὴν διὰ κλήρου ἐκ τῶν κ. κ. Χρηστίδου, Λομβάρδου καὶ Ζαΐμη, ἵνα παραστῆ ὡς ἀντιπρόσωπός της εἰς τὸ τὴν ἐπομένην ἐν τῷ ναῶ τῆς Χρυσοσπηλιωτίσσης τελούμενον τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνόν του.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐδημοσίευσε θαυμασίαν νεκρολογίαν ὁ αἰμίμηστος Δ. Πανταζῆς γράψας μεταξὺ ἄλλων ὅτι «ἡ σύστασις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἦτο μέγα κατώρθωμα τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Γ. Σταύρου. Ἦτο τοιαύτη ἡ τοῦ τόπου τότε κατάστασις, ὥστε πολλοὶ τῶν γνωρισάντων τὸ μέγα τοῦτο σχέδιον ἔλεγον τὰ παλαίφατα «ἀδύνατα θηρᾶς, ἀκίχητα >διώκεις».

Ὁ Γ. Σταύρου ἀπέθανεν ἄγαμος, ἐτάφη δὲ εἰς τὸ πρῶτον νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐπὶ τοῦ τάφου του, εὐρισκομένου δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὸ πρῶτον νεκροταφεῖον ὑπ' ἀρ. 32 εὐρίσκεται ἡ ἐπιγραφή

ΜΝΗΜΕΙΟΝ

Γ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΦΟΥΓΚ¹

* *

Ὁ Γ. Σταύρου ἀφῆκε διαθήκην συνταχθεῖσαν τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου 1868, ἥτοι ἕξ περιπόου μηνᾶς πρὸ τοῦ θανάτου του. Ἐν τῇ διαθήκῃ του ταύτῃ, ὡς θέλομεν ἴδει, οὐδένα λησμονεῖ, οὔτε τὴν πλύντριάν του, οὔτε τοὺς ὑπηρέτας του, οὔτε τοὺς κλητῆρας τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης· μεριμνᾷ περὶ πάντων.

Ἡ ἐν λόγῳ διαθήκη του δημοσιευθεῖσα τὴν 2αν Ἰουνίου 1869 ἔχει ὡς ἑξῆς².

— «Σήμερον τὴν τετράδην τῆς ἐβδομάδος καὶ τὴν δευτέραν τοῦ μηνὸς >Ὀκτωβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξηκοστοῦ ὀγδόου σωτηρίου >ἔτους γράφω ἰδιοχείρως τὴν παροῦσάν μου διαθήκην καὶ κατὰ πρῶτον >ἔξαιτοῦμαι ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ παναγάθου θεοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρ- >τιῶν μου καὶ ἀπὸ τοὺς ὁμοίους μου τὴν συγχώρησιν, συγχωρῶ καὶ >ἐγὼ δ' ἐξ ὅλης μου καρδίας ἅπαντας. Ἡ κατὰ τὴν πλάτανον εἰς Ἰωάν-

¹) Ἐν τῷ αὐτῷ μνημαίῳ εἶναι τεθαμμένος καὶ ὁ ἐπ' ἀνεψιᾷ γαμβρὸς τοῦ Γ. Σταύρου, Φούγκ, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἰδιαιτέρας πλακὸς εὐρισκομένης ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ μνημείου. ἐχούσης δὲ ὡς ἑξῆς :

Ci git

Guillaume Charles Ferdinand Funck

Capitaine de la Marine danoise

Né le 31 Janvier 1837

Mort le 6 Juin 1872

Aimé et pleuré en Danemark et en Grèce.

²) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Παλλιγγενεσίᾳ ἀρ. 1687 τῆς 5ης Ἰουνίου 1869.

»νινα νεόκτιστος καὶ λαμπρὰ μετὰ τῶν ἐκτεταμένων κήπων, εἰς τὴν
 »πολιορκίαν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ κατεστράφη, ἐγὼ διὰ νὰ δώσω τὸ εἰσό-
 »δημα εἰς τοὺς συγγενεῖς μου, ἐπεφόρτισα τὸν μακαρίτην Ἰωάννην Λιάμ-
 »πεην καὶ δι' εἰδικῶν μου χρημάτων δύο φορὰς ἔκτισε φοῦρνον καὶ
 »μαγαζεῖα, τὰ δὲ ἐνοίκια αὐτῶν ἐνέμοντο οἱ συγγενεῖς μου, πρὸς βοή-
 »θειαν τῶν ὁποίων ἐπεμπον εἰς τούτους τὰς ἀναγκαίας χρηματικὰς ποσό-
 »τητας διὰ τοῦ μακαρίτου Στρούμπου, Ζωΐδου, Σιδέρη, Πράτσικα, Πέ-
 »τρου Νικίτα καὶ τῶν κ. κ. Γεροστάθη, Τζίννη καὶ Κολωβοῦ, ἀλλὰ καὶ
 »αὐτὰ τὰ ταπεινά κτίρια κατεδαφίσθησαν καὶ πρὸ δύο χρόνων περίπου
 »δὲν ὑπάρχουσι πλέον. Συνέλαβα τὴν ἰδέαν τὰ ἐκτεταμένα ταῦτα γήπεδα
 »νὰ χαρίσω καὶ χαρίζω εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων διὰ νὰ κτισθῇ ἕν
 »ὄρφανοτροφεῖον τῶν ἀρρένων, ὡς εἶναι τὸ ἐν Ἀθήναις τοῦ μακαρίτου
 »Χατζῆ Κώστα, καὶ ἂν κανεὶς τῶν ἐπιζώντων συγγενῶν μου ἤθελε δια-
 »φιλονεικήσῃ καὶ ἐναντιωθῇ τὴν ἀπόφασίν μου ταύτην, νὰ μὴ δύναται
 »νὰ κληρονομήσῃ τὴν χρηματικὴν μερίδα, ἣν ἀφίνω εἰς ταύτην μου τὴν
 »διαθήκην πρὸς ὄφελός του, καὶ θεωρεῖται κληρονόμος, ὅταν παραιτηθῇ
 »ἀπὸ κάθε δικαίωμα ἐπὶ τοῦ γηπέδου τῆς πατρικῆς μου οἰκίας. Ἀφίνω
 »λοιπὸν πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ὄρφανοτροφείου τῶν ἀρρένων μετοχὰς τῆς
 »Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐξήκοντα πέντε (ἦτοι 65) καὶ δραχμὰς τεσσαράκοντα
 »χιλιάδας (40000) καὶ αἱ μὲν δραχμαὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες θέλουν χρη-
 »σιμεύσει διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ καταστήματος· αἱ δὲ ἐξήκοντα πέντε
 »(65) μετοχαὶ θέλουν μείνει παρὰ τῷ κεντρικῷ καταστήματι τῆς Τραπε-
 »ζης καὶ οἱ τόκοι ἢ τὰ μερίσματα κατὰ ἑξαμηνίαν συναζόμενα θέλουν
 »χρησιμεύσει πρὸς διατροφήν, ἐνδυμασίαν καὶ τὰ δίδακτρα τῶν παιδῶν
 »κατὰ τὸν κανονισμόν, τὸν ὁποῖον οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς παρούσης διαθήκης
 »μου ἤθελον ἐκδώσει καὶ πέμψει εἰς τοὺς ἐν Ἰωαννίνοις κυρίους Α.
 »Μίσιον, Ἀλ. Λιάμπεην καὶ Π. Σ. Κολωβόν, τοὺς ὁποίους νὰ διορίσουν
 »διὰ τὸ ὄρφανοτροφεῖον ἐπιτρόπους μου, καὶ ἔφορον ἐπ' αὐτῶν τὸν
 »κατὰ καιρὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἰωάννινα. Τὰ παιδιὰ θέλουν
 »εἶσθαι δεκτὰ κατὰ προτίμησιν τῆς πόλεως Ἰωάννινα καὶ ἐξ Ἑλλήνων
 »τοιούτων τῆς ἐπαρχίας ὀρθόδοξα, εἰς ὑγιεινὴν κατάστασιν καὶ ἡλικίας
 »8—12 ἐτῶν, νὰ διδάσκωνται τὴν ἱερὰν κατήχησιν, ὀλίγα γραμματικά,
 »ἀφοῦ μάθωσι καὶ τέχνας, νὰ ἦναι ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς ὄρφανὰ· ἂν
 »κανεὶς τῶν συγγενῶν μου φέρῃ ἐναντιότητα νὰ χάσῃ τὴν μερίδα του
 »αὐτῆ ἢ μερὶς δίδεται εἰς τὸ ὄρφανοτροφεῖον.

»Κατὰ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους διὰ τῆς ἐν
 »Ἀθήναις ὀθωμανικῆς πρεσβείας ἐκοινοποίησα εἰς τὴν Πόρτα ¹ τὸ σχέ-

¹) Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

»διόν μου και ἐξήτησα νὰ ἐκδοθῆ ἐπὶ τούτῳ φερμάνιον ¹ ἀλλὰ μέχρι
 »τοῦδε δὲν ἔχω καμμίαν εἶδθῃσιν, και ἂν ἡ Πόρτα δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ
 »δώσῃ τὴν ἀδειαν, τότε οἱ ἐκτελεσταί μου νὰ κινηθοῦν ἢ διὰ τῆς Ἑλλη-
 »νικῆς κυβερνήσεως ἢ διὰ τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων διὰ νὰ
 »πεισθῆ ἡ Πόρτα εἰς τὸ δίκαιον, ἂν ὅμως ματαιωθῆ κάθε ἐλπίς, τότε
 »νὰ μεταχειρισθοῦν τὰ διὰ τὸ ὄρφανοτροφεῖον χρηματικά μέσα εἰς ἄλλον
 »ἢ ἄλλους κοινωφελεῖς σκοπούς, τείνοντας πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν και
 »εὐημερίαν τῶν ὁμογενῶν και ὁμοθρήσκων μου.

»Ἡ ἀποθανοῦσα ἀδελφή μου Ἀλεξάνδρα ἀφήκεν τὴν κόρην της Ἑλέ-
 »νην χήραν, εὐρισκομένην εἰς Βασσαραβίαν, ἣτις Ἑλένη ἔχει θυγατέρα
 »Ἄνναν ὑπανδρευμένην μὲ τὸν Λεονταρίδην εἰς Καλάμας, και υἱὸν Φί-
 »λιππον, ὅστις ζῆ μετὰ τῆς μητρὸς του. Εἰς τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα
 »ἀφίνω εἴκοσι μετοχὰς τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς διὰ νὰ νέμονται τὰ με-
 »ρίσματα κατὰ ἑξαμηνίαν· ἡ μὲν μήτηρ Ἑλένη ἑπτὰ μετοχῶν, ὁ δὲ Φί-
 »λιππος τριῶν μετοχῶν, και ἡ μὲν θυγάτηρ Ἄννα Λεονταρίτου τὰ μερί-
 »σματα δέκα μετοχῶν, τὰς δὲ μετοχὰς ταύτας δὲν δύναται νὰ λάβῃ κανεῖς
 »οὔτε νὰ τὰς ἐκποιήσῃ παρὰ μετὰ τὴν παρέλευσιν πενταετίας μετὰ τὴν
 »θανὴν μου. Ἡ δὲ ἀδελφή μου Ἑλένη Μελά ἡ ζῶσα μετὰ τοῦ υἱοῦ της
 »Ἀναστασίου εἰς Βρατῖλαν νὰ λάβῃ εἴκοσι μετοχὰς τῆς Τραπεζῆς και μετὰ
 »τὸν θάνατόν της νὰ μένουν εἰς τὸν υἱὸν της.

»Νὰ δοθοῦν εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου . . . . . πέραν
 »τῶν Ἰωαννίνων δρχ. χίλιαι πεντακόσiai (1500) διὰ νὰ μνημονεύωμαι
 »ἐγὼ και οἱ γονεῖς μου. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου εἰς Ἰωάν-
 »νινα δρχ. τρεῖς χιλιάδας (3000), διὰ νὰ μνημονεύωμαι ἐγὼ και οἱ γονεῖς
 »μου· μὲ ὄλην τὴν δικαιοσύνην νὰ διανεμηθοῦν εἰς τοὺς πτωχοὺς δρχ.
 »πέντε χιλιάδες εἰς Ἰωάννινα παρὰ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ὄρφανοτροφείου,
 »εἰς δὲ τοὺς πτωχοὺς τῶν Ἀθηνῶν οἱ ἐκτελεσταί τῆς διαθήκης μου νὰ
 »διανεῖμουν μὲ ὄλην τὴν ἀμεροληψίαν δραχμὰς πέντε χιλιάδας.

»Εἰς τὴν πλύστραν μου Γαρουφαλιᾶν Μαιμάη ἀφίνω δρχ. πεντακο-
 »σίας· εἰς τοὺς κλητῆρας Ἰωάννην Τρίμπαλην και Σταμάτιον Σταματογιάν-
 »νην ἀνά δραχμὰς διακοσίας εἰς ἕκαστον· εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς κλητῆρας
 »τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος και τοὺς ἰδιαιτέρους ὑπηρέτας, μάγειρας και
 »ἀμαξηλάτας ἐνὶ ἑκάστῳ δραχμὰς ἑκατὸν (100).

»Ἐκτελεσταί τῆς παρούσης διορίζω τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφους μου
 »ὑποδιοικητὰς τῆς Τραπεζῆς Μάρκον Ρενιέρην, Γεώργιον Βασιλείου και
 »Ε. Κεχαγιᾶν, πρὸς τοὺς ὁποίους δίδω πᾶσαν πληρεξουσιότητα· ὡς δεῖγμα
 »ἐμπιστοσύνης πρὸς τοὺς μετόχους προτείνω οἱ ἀξιότιμοι οὗτοι κύριοι νὰ

¹) Αὐτοκρατορικὸν διάταγμα τοῦ Σουλτάνου.

» μὲ διαδεχθῶσιν, αἱ ὑποθέσεις νὰ διαιρεθοῦν εἰς τρεῖς κλάσεις· ἡ ἐκτέλε-
 » λεις θὰ γίνεται γνωμοδοτήσῃ τῶν τριῶν, ἡ προεδρεία θέλει διευθύνεται
 » κατὰ μῆνα ἀπὸ ἓνα¹⁾ παρακαλῶ δι' νὰ δεχθῶσι δι' ἀγάπην μου ἐκ τῆς
 » παρουσίας μου ἕκαστος ἀνά ἑξήντα ὁμολογίας τοῦ ἐθνικοῦ δανείου τῶν
 » 25.000.000 φράγκων.

» Γενικὸν κληρονόμον μου ἀφίνω τὴν φιλιτάτην ἀνεψιάν μου Φεναρέ-
 » την Φούγκ, θυγατέρα τοῦ Σωτηρίου Σταύρου. Ἀφίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 » Παναγία τὴν Χρυσοσπηλιώτισσα πέντε χιλιάδας δραγμῶν. Εἰς τὴν ἀρχὴν
 » τῆς παρούσης διαθήκης γεγραμμένης ἐνταῦθα δὲν ἔγραψα κατὰ παρα-
 » δρομὴν τὰς δύο λέξεις «πατρικῆς οἰκίας» καὶ ἄς διορθωθῇ. 2 Ὀκτω-
 » βρίου 1868».

Συμπληρωματικῶς δὲ περιέχει τα ἑξῆς :

« Σήμερον τὴν δεκάτην Ὀκτωβρίου 1868 ἡμέραν πέμπτην ἀναγκάζο-
 » μαι νὰ προσθέσω ὅτι ἔλαβον γράμμα τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις προξένου τῆς
 » Ἑλλάδος Γ. Φραγκούδη χρονολογούμενον τῇ 30 Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ. ἐξ οὗ
 » μοὶ λέγει ὅτι ὁ γενικὸς διοικητὴς τῆς Ἡπείρου ἐγνωμοδότησεν εἰς τὴν
 » Πόρταν τότε νὰ ἐκδώσῃ τὸ φερμάνι πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ὄρφανοτροφείου
 » ὅτε τὰ προσδιωρισμένα δι' αὐτὸ χρήματα εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ δέχεται
 » τὸ ὄρφανοτροφεῖον ἀδιαφόρως ἑλληνόπαιδα καὶ τουρκόπαιδα καὶ ἑβραϊ-
 » κόπαιδα, αὐτὸ τὸ γράμμα εὑρίσκεται εἰς τὸν φάκελλον ἀρ. 2. Αὐτὸ ἀνα-
 » γνώσας ὁ κ. Φωτιάδης πρέσβυς τῆς Τουρκίας εἶπεν ὅτι ὁ πρόξενος
 » τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ὑπήκοοι Ἕλληνες νὰ μὴ λάβουν μέρος, τὰ δὲ
 » λοιπὰ διορθώνονται. Οἱ ἀδελφοὶ ἐκτελεσταὶ μου ἄς ἐνεργήσουν ὅ,τι κρί-
 » νουν συμφέρον καὶ ἔαν ὁ πρόξενος Ἕλληνας δὲν συγχωρεῖται νὰ λάβῃ
 » ἐνεργητικὸν μέρος ἄς ἐπιβλέπῃ καὶ ἀναφέρῃ μόνον, τότε δὲ ὁ Μητρο-
 » πολίτης Ἰωαννίνων λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ προξένου. Ἄν ὁ κ. Ἄλκ.
 » Λιάμπης μείνῃ εἰς Εὐρώπην ἀρκοῦν οἱ δύο Ἀλέξιος Μίσιος καὶ Π.
 » Κολωθὸς καὶ ὅταν ὁ σημερινὸς ἐλεγκτὴς τῆς Τραπεζῆς Γεώργιος Μίσιος
 » ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰωάννινα λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ τρίτου ἢ τετάρτου ἐπι-
 » τρόπου τοῦ ὄρφανοτροφείου. Ἄλλὰ οἱ ἀδελφοὶ ἐκτελεσταὶ καλῶς νὰ ἔξα-
 » σφαλισθοῦν διὰ νὰ μὴ ματαιώσουν ἢ βλάβουν τὰ σχέδιά μας οἱ Τοῦρ-
 » κοὶ καὶ τότε ἄς λείψῃ καὶ ἄς γείνῃ ἄλλο καλὸν ἔργον φιλανθρωπικόν.
 » Παρακαλῶ τοὺς ἐκτελεστὰς νὰ φροντίσουν τόσον διὰ τὴν διανομὴν τῶν

¹⁾ Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γ. Σταύρου, οὐδεμία ἔρις καὶ διαφωνία ἠγέρθη οὔτε μεταξὺ τῶν τριῶν ὑποδιοικητῶν οὔτε μεταξὺ τῶν συμβούλων ἢ μετόχων περὶ τῶν πρω-
 » τείων εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ διοικητοῦ. Οἱ ὑποδιοικηταὶ Γ. Βασιλείου καὶ Ε.
 » Κεχαγιάς παρεκάλεσαν τὸν Μ. Ρενιέρην ὅπως δεχθῇ τὴν πρωτοκαθεδρίαν ὅπως μὴ
 » διασπασθῇ ἡ ἐνότης τοῦ καταστήματος. τὴν ἀπόφασίν των δὲ ταύτην ἐγνωστοποίησαν
 » δι' ἐγκυκλίον εἰς τοὺς μετόχους.

»5000 δραχμῶν εἰς τοὺς πτωχοὺς καθὼς καὶ διὰ τὰ μνημόσυνα καὶ ψυχικά μου κατὰ τὴν συνήθειαν.

»Ἄν ἐγὼ δὲν ἐτοιμάσω τὸν τάφον μου, οἱ ἐκτελεσταὶ μου θέλουν τὸν περιτοιχίσαι μὲ τοῖχον ἡμισείας πήχεως καὶ μὲ ἀπλὴν κιγκλῖδα σιδηρᾶν καὶ μίαν πλάκα ἐκ μαρμάρου, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ χαραθῇ τὸ ὄνομά μου, ἢ γεννησὶς μου τὴν 2 Ἰανουαρίου 1778 καὶ ἡ θανή μου.

»Εἰς τὸν φάκελλον ἀρ. 2 εἶναι σημειωμένη ἡ περιουσία μου. Ἄφίνω ὑγείαν καὶ εὐχὰς καὶ εὐτυχίαν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὁμογενεῖς μου.

»Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1868».

Οὕτως ἐκληροδότησεν ἐν ὄλῳ δρχ. 221.000, ἡ δὲ περιουσία του ὑπελογίζετο εἰς δρχ. 500.000.

* *

Ἐκτὸς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὁ Γ. Σταύρου συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἑλληνικῆς ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρίας, τῆς ἀσφαλιστικῆς ἐταιρίας «Φοῖνιξ» ὡς καὶ ἄλλων μὴ τραπεζιτικῶν μὲν, λίαν ὁμως ὠφελίμων εἰς τὸ ἀρτιούστατον Κράτος ἐπιχειρήσεων.

Ὅπως ἐκτιμῆσῃ τις δεόντως τὸ μέγεθος τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς προσέφευρεν ὁ Γ. Σταύρου εἰς τὴν πατρίδα, πρέπει νὰ ἀναλογισθῇ:

α) Ὅτι ἀρξαμένη αὕτη μὲ ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν ἐκ τῶν μετοχῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τριακοσίας χιλιάδας ἐκ τῶν μετοχῶν τοῦ Ἐυνάρδου, κατώρθωσε διὰ τῆς ἐπιμονῆς, τιμιότητος καὶ ἀδαμάστου ὑπομονῆς τοῦ Γ. Σταύρου νὰ ἀναβιδάσῃ τὸ ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν της κατὰ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ ἰδρυτοῦ της εἰς 73.000.000 δρχ. περίπου.

β) Ὅτι παρὰ τὰς παρεμβαλλομένας δυσχερείας τόσον παρὰ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Γ. Σταύρου ὅσον καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐπισήμου Κράτους, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔβαινε πάντοτε πρὸς τὰ πρόσω οὐδένα δοκιμάσασα κλονισμόν, τὸ δὲ μέρος τῶν μετοχῶν καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς διοικήσεως τοῦ Γ. Σταύρου ἐκυμαίνετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταξὺ 16 % καὶ 18 %, σπανίως δὲ ὑπεβιδάσθη τοῦτο εἰς 12 %.

γ) Ὅτι τὰ εἰς ταύτην κατατεθειμένα κεφάλαια κατέστησεν αὕτη τόσον παραγωγικὰ ὥστε εἰς ταύτην ὀφείλουσι κατὰ μέγιστον μέρος τὴν εὐημερίαν καὶ ἀνάπτυξιν των αἱ Ἀθηναί, ὁ Πειραιεύς, ἡ Σύρος, αἱ Πάτραι¹⁾ καὶ πλεῖστοι ἄλλαι τῶν μικροτέρων πόλεων τῆς χώρας.

δ) Ὅτι τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα εἶχε τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον ὅτε ἤρξατο ὁ πολιτικὸς αὐτοῦ βίος ἦσαν, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης

¹⁾ Τὸ 1843 ἰδρύθη ἐν Σύρῳ τὸ Α' ὑποκατάστημα, τὸ δὲ 1846 ἐν Πάτραις, οὗτινος τὸ ταμεῖον διηρηπάγη τὸ ἐπόμενον ἔτος (δραχμαὶ περίπου 120,000, αἷς κατέβαλεν ἡ Κυβέρνησις τῇ Τραπεζῇ).

ἐμνημονεύσαμεν, ἐν Ἰσπανικὸν τάλληρον, τοῦ ὁποίου ἠμφισβητεῖτο ἡ γνησιότης. Συνδέσαν ὁμως τοῦτο τὴν τύχην του μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης κατώρθωσεν ἀπὸ τῆς ἐντελοῦς καταστροφῆς εἰς τὴν ὁποίαν εὗρισκετο, ἔχον ὡς δημόσιον θησαυρὸν ἐν μόνον τάλληρον, νὰ ἐπουλώσῃ διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης τὰς ὑλικὰς ζημίας τῆς μακροχρονίου δουλείας καὶ τοῦ ἐξοντωτικοῦ πολέμου, νὰ θεραπεύσῃ τὰς πολυειδεῖς ἀνάγκας τοῦ πάσχοντος πληθυσμοῦ, νὰ θέσῃ τὰς βάσεις καὶ σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἀναπτύξῃ πάντας τοὺς κλάδους τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς πίστεως τῆς χώρας.

Ἰδιαίτατα ὁμως εὐεργετικῶς ἐπέδρασεν ἡ σύστασις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀναβίωσιν, διότι μέχρι τῆς συστάσεως ταύτης μόνον ἐπὶ 24—30 % ἠδύνατό τις νὰ δανεισθῇ εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀσφαλεστάτῃ ὑποθήκῃ· ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὁμως ἄμα τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς δανείζουσα ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ πρὸς ἐτήσιον τόκον 10 % περιέστειλε τὴν ἀχαλίνωτον τοκογλυφίαν καὶ ἔδωκε νέαν ὄθησιν εἰς τὴν δραστηριότητα τῶν κατοίκων παρέχουσα αὐτοῖς τὰ μέσα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως.

Τὸ μέγεθος τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων ὁ ἑλληνικὸς λαὸς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἠμφεσβήτησε, ὡς ἐπίσης οὐδέποτε ἔπαυσε τρέφων ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἰδρυτὴν καὶ πρῶτον διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης, ἀρκεῖ πρὸ τοῦτο νὰ ἀναμνησθῇ τις ὅτι τόσον ἡ Πρωτοπαπαδάκειος ψαλὶς τοῦ 1922, ὅσον καὶ ἡ τοῦ κ. Παγκάλου τοιαύτη τοῦ 1926 δὲν ἐτόλμησαν νὰ θίξωσι τὴν ἐπὶ τοῦ Ἐθνικοῦ νομίματος ἐμφάνισιν τοῦ Γ. Σταύρου θεωρήσασα ταύτην ὡς τὸ μόνον σύμβολον τῆς οἰκονομικῆς πίστεως τῆς χώρας.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΠΑΤΣΕΛΗΣ

Διπλωματοῦχος τῆς ἐν Παρισίοις Σχολῆς
τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ἀρχεῖον Γ. Κουντουριώτη* : Ἐν αὐτῷ εὗρισκονται ἀρκεταὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Γ. Σταύρου πρὸς τὸν Γ. Κουντουριώτην.
- Π. Ἀραβαντινοῦ*, Ἱστορία τοῦ Ἀλῆ - Πασσᾶ Ἀθῆναι 1895.
- Ι. Βαλαωρίτου*, Ἱστορία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεύης τῆς Ἑλλάδος Ἀθῆναι 1902.
- Σ. Βουτυρᾶ*, Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας (λέξις Γ. Σταύρου).
- Β. Γαβριηλίδη*, Ἡ Ἑλλὰς τὸ 1896 (Λεύκωμα ἐκδοθὲν ἐπ' εὐκαιρία τῶν Ὀλυμπ. ἀγώνων).

- Α. Γούδα**, Βίοι παράλληλοι τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, τόμ. Γ. Ἀθῆναι 1870.
- Ἐπετηρὶς Χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν**, Ἀθῆναι 1926.
- Δ. Ζωγράφου**, Ἱστορία τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τόμοι δύο Ἀθῆναι 1926.
- Δ. Ζωγράφου**, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γεωργίας, τόμοι τέσσαρες.
- Ι. Καποδίστρια**, Ἐπιστολαί, τόμοι τέσσαρες.
- Ε. Κυριακίδου**, Ἱστορία τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ, τόμοι δύο, Ἀθῆναι 1892.
- Σ. Κολιάτσου**, Ἐπικήδειος εἰς Γ. Σταῦρον.
- Γ. Π. Δυκιαρδοπούλου**, Ἡ ἐξηκοστὴ ἐπετηρὶς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.
- Σ. Δάμπρου**, Ν. Ἑλληνομνήμων, τόμ. 8^{ος} καὶ 13^{ος}.
- Ἄνδ. Ζ. Μάμουκα**, Τὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος.
- Rouquerville**, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τόμ. τέσσαρες (μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ), Ἀθῆναι 1890.
- Μ. Ρενιέρη**, Ἐπικήδειος εἰς νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν. (Ἀμφότεροι οἱ ἐπικήδαιοι ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος εὐρισκόμενον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς).
- Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς.